

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 35, din 11.07.2010

Relațiile R. Moldova cu Ucraina, Rusia, România: evoluții și perspective

*Transcriptul emisiunii radiofonice, din 11 iulie 2010, realizată de Asociația pentru Politică Externă (APE) în colaborare cu Agenția de știri și analize Imedia și cu asistența Fundației germane Friedrich Ebert Stiftung (FES). Emisiunea este difuzată la Radioul Vocea Basarabiei în fiecare duminică.

Principalele Teme ale Emisiunii:

1. *Situația prezentă privind Dosarul Palanca*
2. *Relațiile R. Moldova cu Rusia: stoparea lotului de vin moldovenesc*
3. *Deschiderea Consulatelor Românești la Cahul și Bălți*

Corneliu RUSNAC, moderator IMEDIA: *Bună ziua stimați ascultători! Sunt Corneliu Rusnac și vă invit să ascultați o emisiunii de sinteze și dezbateri pe teme de politică externă, emisiune realizată cu suportul Asociației pentru Politică Externă și finanțată de Fundația Friedrich Ebert.*

În emisiunea de astăzi vreau să vă prezint o discuție *cu dl Andrei Popov, Viceministru al Afacerilor Externe și Integrării Europene.* În discuția de astăzi vom aborda subiecte ce țin de relația R. Moldova cu Ucraina, Rusia și România. Așadar, în ultimul timp, au revenit în atenția opiniei publice discuțiile cu privire la porțiunea de drum Odessa-Reni, ce traversează R. Moldova în apropierea satului Palanca, din raionul Stefan Vodă. Deși, grupurile comune de experți par să fi ajuns la o înțelegere în dosarul Palanca, anumite forțe politice de la Kiev, au afirmat că acest dosar ar prejudicia interesele Ucrainei și au solicitat chiar crearea unei comisii speciale în Rada ucraineană. L-am întrebat pe dl Andrei Popov care este, în prezent, situația exactă a drumului de lângă Palanca, pământului de sub care urma să fie transmis în proprietatea Ucrainei, potrivit tratatului de frontieră semnat între Chișinău și Kiev încă în 1999 și ratificat și promulgat în vara anului 2001.

1. *Situația prezentă privind Dosarul Palanca*

Andrei POPOV, Viceministru al Afacerilor Externe și Integrării Europene: Noi asistăm la un paradox. În timp ce anumite forțe politice încearcă să speculeze situația și să acuze Guvernul de la Chișinău de anumite cedări pretinse, de negocieri în genunchi cu Ucraina, politicienii ucraineni, opoziția ucraineană acuză foarte dur Guvernul de la Kiev că nu întreprinde măsurile pentru a apăra interesele Ucrainei și că a negociat prost Acordul de Frontieră. Sunt voci, deputați care inițiază proiecte de denunțare a Tratatului de Frontieră care, în opinia acestor deputați, ar prejudicia grav interesele Kiev-ului. Despre ce este vorba, odată și odată să punem punctele pe i. În 1999 Moldova și Ucraina a ajuns la un compromis foarte complicat dar, în esență foarte avantajos, trebuie să spunem, intereselor strategice ale R. Moldova, deoarece în urma acestui compromis s-a ajuns la o înțelegere în pachet care viza confirmarea accesului statului R. Moldova la 430 metri mal Dunărean. Porțiune pe care în ultimii 10 ani de zile s-a construit un terminal performant, un port și este un obiect strategic de o importanță extraordinară pentru interesele Moldovei. De asemenea, tot atunci, s-a obținut trasarea liniei de frontieră în localitatea Basarabeasca astfel încât localitatea să nu fie divizată în două, cum ar fi fost dacă linia ar fi mers de-a lungul liniei de

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 35, din 11.07.2010

frontieră între cele două Republici Sovietice ci a trecut pe marginea nordică a localității Basarabeasca păstrând practic în componența acestei localități și în componența R. Moldova și depoul și stația de reparare a vagoanelor și zeci de hectare de vii și alte obiecte de destinație socială și administrativă din localitatea Basarabeasca. Și, al treilea punct, al aceluia compromis a vizat Palanca. O porțiune de 7,7 km care leagă Odessa de Basarabia de Sud, de localitățile ucrainene Bolgrad, Reni, Ismail, Belgorod-Dnestrovsk, fosta Cetate Albă, această porțiune de drum de 7,7 km care intră prin teritoriul R. Moldovei și a fost transmisă R. Moldova doar în anul 1995 ca ea să treacă înapoi în posesia Ucrainei nu doar cu dreptul de folosință dar, și cu jurisdicția Ucrainei pe acest teritoriu. Deci este un punct de legătură vital. Acestea sunt elementele compromisului, iar din perspectiva ...

Corneliu RUSNAC: Doar o singură precizare: statutul acestei porțiuni de șosea prevede că ea este proprietate a Ucrainei pe teritoriul R. Moldova.

Andrei POPOV: Categorie, acestea sunt prevederile foarte clare a tratatului de frontieră ratificat de Parlamentul de la Chișinău în luna iulie 2001, că este vorba de o porțiune de drum în proprietatea Ucrainei dar, care trece și rămâne pe teritoriul R. Moldova. Acum, din perspectiva politicianilor ucraineni, ei acuză guvernarea că a făcut cedări, că pe cele 430 de metri acces pe Dunăre Moldova a construit un port și terminal care fac concurență portului Reni și redirecționează traficul maritim spre acest port moldovenesc și situația economică a portului Reni este destul de jalnică. Și atunci presiuni. Ucrainenii spun „dl, noi ne-am ținut de cuvânt, Moldova și-a construit terminalul, portul, am lăsat Basarabeasca, nu am mai tăiat în două acest orașel dar, la Palanca până acum nu am primit toate actele necesare, nu am înregistrat acest drum”. Drumul, ca atare, a fost transmis, o spun cu toată responsabilitatea. Pe 11 februarie 2002, chiar în primul an de guvernare a partidului comunistilor, porțiunea de drum a fost transmisă Ucrainei, doar că nu s-au făcut înregistrările ca atare la cadastru și el nu a fost trecut la evidența Ucrainei. Acest fapt împiedică astăzi Ucrainei să investească în reparația și modernizarea acestui drum amplasat într-o regiune complicată, deseori inundată, și astăzi Ucraina dorea să consolideze acest drum ca el să nu fie inundat, căci, să nu uităm că el leagă Odessa de un teritoriu de 12 mii km pătrați, Basarabia de Sud. Este vorba de un drum care leagă Odessa și restul teritoriu al Ucrainei de un teritoriu echivalent cu o treime din teritoriul R. Moldova. Deci, este de o importanță strategică foarte mare pentru Ucraina și atunci unii politicieni speculează pe acest fapt și solicită Guvernului să aplice tot arsenalul de instrumente de presiune ca să obțină din partea R. Moldova anumite concesii.

Mă bucur să spun că am reușit să stabilim și cu noul Guvern de la Kiev o cooperare fluentă și corectă și să ajungem la o soluție de compromis. Pe parcursul ultimelor 10 luni de zile am reușit să relansăm nu doar relația Moldovei cu România dar, și cu Ucraina și oamenii nu au simțit acest lucru dar, noi am trecut prin niște momente foarte dificile și delicate. Acum, odată ce am trecut acest hop pot spune, „Uitați-vă nu s-a oprit nici mersul trenurilor pe singurul pod de la Otaci-Moghilău, regimul călătoriilor cetățenilor, sutelor de mii de cetățeni ai R. Moldova în Ucraina nu s-a înrăutățit, pe alocuri chiar s-a îmbunătățit, nu există probleme pentru tranzitul mărfurilor moldovenești pentru spațiul CSI, cu toate că exporturile spre Rusia cresc foarte mult și ar fi foarte dureros dacă ad apărea complicații”. Toate aceste lucruri ar fi putut să se întâmple dacă nu am fi gestionat cu înțelepciune și responsabilitate și profesionalism această relație

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 35, din 11.07.2010

complicată. Acum am ajuns la o înțelegere. Categorie, nu este vorba de cedare de teritoriu. O spun foarte tranșant și sigur: teritoriul R. Moldova este inalienabil, de aceea speculațiile sunt deșarte și mincinoase. Și subsolul de sub acest drum și cele 926 de hectare dincolo, de partea cealaltă a drumului, rămân teritoriu a R. Moldova. Este vorba doar despre drumul deja transmis în februarie 2002, de acei care acum ne acuză pe noi de trădare și de terasamentul de construcție a acestui drum, căci este o zonă mlăștinoasă, deseori inundată, și drumul nu este chiar la nivelul ierbii dar, are o înălțime de 2, 3 pe alocuri chiar 4 metri deasupra nivelului general al terenului, iată așa. Acum stabilim împreună cu experții ucraineni granițele sau perimetrul acestui sector, negociem foarte minuțios prevederile cu privire la exploatarea drumului, la interacțiunea diferitor servicii, la asigurarea drepturilor și posibilităților de ași comercializa mărfurile, produsele pentru pălânceni, despre interacțiunea între serviciile vamale. Din 2001 nu mai avem control comun la frontieră. Acum am reluat discuțiile acestea, am implicat și EUBAM-ul, am eliminat patrula ucraineană încă în luna aprilie, din păcate presa nu a vorbit foarte mult despre acest lucru, s-a făcut mare tam tam atunci când ucrainenii aveau patrulă grănicerească, iar când am reușit să o scoatem, acum 2 luni și jumătate în urmă, practic acest eveniment a trecut neobservat dar, este important că valorificăm posibilitățile existente în relația noastră cu Ucraina, am dezamorsat câteva situații complicate și acum discutăm despre proiecte mai mari. Am reluat comunicarea aeriană între Kiev și Chișinău, un beneficiu categoric; am început să comunicăm în problematica unor proiecte de infrastructură; discutăm și ne comparăm notițele în ceia ce privește participarea în cadrul inițiativei europene Parteneriatul Estic; cooperăm în cadrul organizațiilor internaționale; am semnat recent un protocol în domeniul asistenței în problematica învățământului și educației și sper ca în următoarele săptămâni poate luni, la începutul toamnei vom fi martori și la evenimente politice importante, vizite, ședințe a Comisiei mixte guvernamentale de cooperare comercial-economică, ultima ședință a cărei a avut loc în mai 2006 acum 4 ani de zile în loc ca aceste ședințe să aibă loc în fiecare an sau ne 2 ori pe an avem o pauză de 4 ani de zile cu un vecin atât de important cum este Ucraina. Iată, printr-o abordare pragmatică, calmă, rezistentă la speculații și la emoții am reușit să gestionăm situația. Nu este vorba de predare de teritoriu, este vorba de înregistrarea juridică corespunzătoare a transmiterii terenului Ucrainei, produsă încă în anul 2002.

Corneliu RUSNAC: Să trecem și la relațiile cu Rusia. Recentul scandal legat de stoparea unui lot de vin moldovenesc în vama rusească este unul de natură economică, cum afirmă șeful Serviciului Sanitar Rus, Ghenadie Onishenko sau este vorba, totuși, de niște neînțelegeri de ordin politic, provocate de Decretul Președintelui Interimar, Mihai Ghimpu cu privire la proclamarea zilei de 28 iunie 1940 drept zi a ocupației sovietice?

2. Relațiile R. Moldova cu Rusia: stoparea lotului de vin moldovenesc

Andrei POPOV: Sigur, coincidența acestor 2 evenimente, Decretul cu privire la proclamarea zilei de 28 iunie zi a ocupației sovietice, reacția controversată, de altfel, unanimă din presa rusă, din societatea rusă, reacție negativă vis-a-vis de acest decret și reacțiile controversate din interiorul țării și coincidența, practic în aceeași săptămână stoparea a zeci de mașini cu vinuri moldovenești, motivându-se că testele au demonstrat prezența unor componente nocive în toate aceste partide, a provocat discuții interpretări cu privire la caracterul eminent politic al acestei acțiuni. Eu aș evita să politizez această situație, în acest moment. Este foarte important când o delegație de experți profesioniști din R. Moldova din domeniul

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 35, din 11.07.2010

fito-sanitar, standardelor de la Ministerul Agriculturii vor vizita Federația Rusă și luni, urmează să aibă negocieri cu omologii săi de la Роспотребнадзор să vadă exact ce se impută, să compare datele, căci am fost anunțați fără să ni se prezinte datele și cred că după ce vor reveni ei în țară și vom avea o discuție pe interior vom putea merge mai departe cu interpretările. Totuși, există un aspect pe care aș vrea să stăruie puțin mai mult. Relația cu Rusia nu este una foarte importantă pentru interesele economice ale R. Moldova dar, este o relație complexă. Trebuie să calculezi fiecare cuvânt, fiecare acțiune, poate cu 2, 3 pași înainte. Să știi care va fi ecoul și care vor fi consecințele. Și atunci când există un asemenea potențial trebuie să te asiguri că nu dai nici un fel de pretexte, nu doar politice dar, din punct de vedere a standardelor. Nu sunt expert, nu sunt omolog și nu sunt expert în calitatea vinului dar, este foarte important să ne asigurăm că vinurile noastre pot trece testările în toate laboratoarele, nu doar în laboratoarele Rusiei, căci este și interesul nostru ca vinurile să corespundă celor mai înalte standarde. Trebuie să recunoaștem că Moldova este țara supusă celui mai minuțios control din partea agențiilor rusești. Nici o altă țară nu dă atâtea teste de calitate cum este în cazul vinurilor moldovenești și atunci să nu ne permitem scăpări, neglijențe, instabilitate în asigurarea calității, cu alte cuvinte să nu oferim pretexte. Este un episod foarte neplăcut de altfel, cu un potențial negativ foarte mare pentru interesele țării. Dincolo de opiniile diferite, vis-a-vis de evenimentele istorice, cred că toți cetățenii R. Moldova indiferent de apartenență sau simpatii politice țin la interesul economic și la prosperitatea țării noastre și atunci când vine toamna și zeci de mii de țărani vor strânge struguri și vor dori să le vândă undeva trebuie să ne gândim la răspunsul pe care îl vom putea da acestor țărani și ca oameni de stat trebuie să fim foarte responsabili având și acest aspect în vedere, nu doar anumite interese, preferințe politice de moment trebuie să ne ghideze dar, și interesul statului R. Moldova. Fără producători puternici, fără o industrie a vinului, fără ca vinificatorii să poată produce și vinde vinurile este greu să-mi imaginez un viitor prosper pentru țara noastră. Dincolo de acest episod, avem o comunicare destul de bună cu colegii din Federația Rusă la mai multe nivele, și nu discutăm doar despre dosarul vinului, este vorba și de regimul călătoriilor în Rusia, extinderea șederii cetățenilor noștri în Rusia fără înregistrare de la 3 la 30 de zile, vorbim și despre cooperarea în anumite proiecte economice, vorbim și despre o participare mai eficientă a Rusiei în eforturile internaționale în cadrul formatului 5 plus 2.

Corneliu RUSNAC: Relațiile cu România: vineri au fost deschise cele 2 consulate românești la Bălți și Cahul despre care se discuta încă de la începutul anului 2007. Ce importanță are deschiderea acestor consulate pentru raporturile dintre Chișinău și București?

3. Deschiderea Consulatelor Românești la Cahul și Bălți

Andrei POPOV: Nu pot să mă abțin să nu fac o paralelă. Îmi aduc aminte când în decembrie 2007, Ministrul de Externe de atunci a României, Adrian Ciorăianu a venit la Chișinău pentru a inaugura Consutul General de la Chișinău. Această acțiune a fost totalmente boicotată de autoritățile de la Chișinău de atunci, el nu a fost nici măcar întâmpinat la aeroport, nici nu i s-a oferit transport pentru a se deplasa de la aeroport la Consulat. În acea lună au fost expulzați diplomați români, în acea lună, în decembrie 2007, șeful statului de atunci, Vladimir Voronin a transmis o scrisoare extrem de virulentă tuturor șefilor de stat și de guvern din UE în care numea România principala sursă de pericol pentru stabilitatea R. Moldova, provocând consternare și stupefiații în multe Cancelarii, de altfel, printr-o

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 35, din 11.07.2010

manieră în care vede Chișinăul de atunci valorificarea potențialului în raporturile dintre Chișinău și București. Și, iată acum am asistat la un gest de normalitate, unul într-o suită lungă de acțiuni reușite realizate pe parcursul ultimelor 9, 10 luni de zile. Cred că această acțiune ține doar să confirme că între statele noastre guvernează un nou spirit și că am revenit la normalitate însă în situația în care cetățenii noștri, ai R. Moldova, fac cozi, trec printr-o procedură destul de anevoioasă pentru a obține vizele românești la Consulatul General de la Chișinău, și iarăși, nu este vina București-ului care face față unui flux de și unor presiuni foarte mari, solicitanții fiind nu de sute dar, până la o mie de solicitanți de vize pe zi. Este un volum foarte mare de lucru, lucrează 10 sau 12 ghișee la Consulatul românesc și vizele, în continuare se acordă gratis ori, deschiderea a încă 2 puncte la nord și la sud, va scuti zeci de mii de cetățeni de necesitatea de a face aceste drumuri obositoare. Oamenii vor putea să obțină vize la Cahul și la Bălți și așteptăm că și presiunea asupra Consulatului General la Chișinău va scădea și procedura va fi mai lentă, mai ușoară. Spuneam că este ultima acțiune reușită.

Îmi face plăcere să trec în revistă doar câteva, intensificarea dialogului politic, uitați am avut vizite a Primului Ministru la București, a Președintelui Românie la Chișinău, Președintele Interimar la București; nu vorbesc despre interacțiunea mult mai fluidă, frecventă și deschisă între ministere și agenții, ne sunăm, ne consultăm, lansăm proiecte comune; Acordul de Micul Trafic la Frontieră, deja circa 10 mii de cetățeni ai R. Moldova au primit permise; ajutorul de 100 milioane nerambursabil, eșalonat pe 4 ani, acordat de România pentru anumite proiecte infrastructurale în R. Moldova; diminuarea semnificativă a costului biletelor pentru cursele aeriene Chișinău-București, introducerea unei rute suplimentare în acest itinerar; susținerea și sprijinul acordat de România R. Moldova în avansarea parcursului european, România a fost co-inițiatorul Clubului „Prietenii R. Moldova în UE”, în iunie a avut loc a doua ședință a acestui Club la care au participat mai mulți miniștri de externe și practic s-a reușit focalizarea atenției pe subiectul R. Moldova, a fost repusă pe harta intereselor și atenției Marilor Cancelarii și a UE. Tematica R. Moldova este un lucru foarte important pentru interesele țării noastre. Acum discutăm despre următoarele proiecte despre consolidarea cadrului juridic, și aici am reușit să semnăm un acord foarte important, cel cu privire la securitatea socială a cetățenilor, în aprilie am semnat, astfel încât cetățenii noștri care lucrează în România achită cotizații la Fondul Social, vor putea să-și repatrieze banii pentru pensii, pentru fondul de pensionare. Nu vor pierde pensiile. Sunt și alte avantaje pe care cetățenii noștri le vor simți ca urmare a semnării acestui document.

Corneliu RUSNAC: Altfel spus, putem vorbi despre faptul că în ultimele luni relațiile dintre R. Moldova și România au devenit mai pragmatice?

Andrei POPOV: Pe de o parte mai pragmatice, pe de altă parte fără ca să eliminăm componenta simbolică și valorică și culturală din ele. Iată că, pe această notă, aș vrea să spun că am ajuns la un Acord privind deschiderea în viitorul cel mai apropiat al Institutului Cultural Român „Mihai Eminescu” la Chișinău. Discutăm despre modalitatea optimă de reluare a transmiterii postului de televiziune TVR 1 în Moldova. La fel de important discutăm și despre transmiterea emisiunilor moldovenești în România pentru a contribui la o mai bună înțelegere a realităților din R. Moldova. În plan pragmatic și al proiectelor infrastructurale ne concentrăm, și am discutat acest lucru chiar acum 2 săptămâni în cadrul Business week cu un grup de experți de la Ministerul Economiei și din România despre o interconexiune

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 35, din 11.07.2010

a sistemului de gazoduct Iași, Ungheni, interconexiunea sistemelor de distribuire a energiei electrice, cooperare în domeniul căii ferate. Iată sunt proiecte concrete poate 9-10 luni de zile nu este o perioadă suficientă pentru ca toți cetățenii să simtă imediat aceste beneficii. Este foarte limpede că normalizarea, relansarea relațiilor, succesele pe care le-am atins în acest răstimp creează o bază foarte solidă pentru a construi proiecte, instituții, drumuri și poduri. Am uitat să pomenesc de lansarea, darea în exploatare a podului Rădăuți-Lipcani. Cred că în baza aceasta consolidată care se surpase foarte mult în ultimii ani de zile, făcându-ne de răs. Păream ridicoli și Chișinăul și București-ul, iarăși, din motive diferite, ciondănelile acestea fratricide și faptul că la Chișinău, București-ul în loc să fie văzut ca un aliat valoros în demersul de obținere a perspectivei europene și a apropierii de UE, el era văzut mai mult ca un dușman, acuzat cu brutalitate. Iată, am depășit această fază și sper că niciodată nu vom mai reveni la această tonalitate. Sigur, depinde și de capacitatea noastră de a ne mobiliza în ajunul evenimentelor din toamnă dar, și de capacitatea politicienilor și oamenilor de stat de a demonstra cu claritate oamenilor că schimbările care s-au produs sunt schimbări spre bine și că ele vin în întâmpinarea intereselor reale necesităților cetățenilor simpli din R. Moldova

Corneliu RUSNAC: Stimați ascultători vă reamintesc că ați ascultat o discuție cu dl Andrei Popov, Viceministru al Afacerilor Externe și Integrării Europene a R. Moldova. Aici punem punct emisiunii noastre de astăzi. Emisiunea a fost realizată cu suportul Asociației pentru Politică Externă și finanțată de Fundația Friedrich Ebert. Eu, Corneliu Rusnac, vă spun la revedere și vă aștept la un nou program. Pe curând!